

Łupiński, Stanisław

Daniny diecezjalne w świetle uchwał synodów polskich w latach 1967-2000

Studia Teologiczne 22, 317-322

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. STANISŁAW LUPIŃSKI

DANINY DIECEZJALNE W ŚWIETLE UCHWAŁ SYNODÓW POLSKICH W LATACH 1967-2000

Treść: Wstęp; I. Kasa ogólnodiecezjalna; II. Fundusz biskupi zwany „cathedraticum”; III. Fundusz kurii biskupiej; IV. Fundusz Wyższego Seminarium Duchownego; Zakończenie.

Wstęp

W Polsce po Soborze Watykańskim II odbyły się, do roku 2000, 25 synody diecezjalne. Wśród wielu zagadnień ustalonych na tych synodach, podjęto również sprawy finansowe lokalnego Kościoła. Zagadnienie to jest ważne z racji realizacji celów finansowych Kościoła, jak: sprawowanie kultu, utrzymanie duchowieństwa oraz dzieła miłości i miłosierdzia. Wspomniane daniny to ofiary wiernych, wspierające potrzeby miejscowego Kościoła.

Zawarty w statutach synodalnych materiał dotyczący finansowania Kościoła lokalnego, podejmuje temat danin diecezjalnych. Temat zobowiązań diecezjalnych znajduje się w różnych miejscach wspomnianych ksiąg statutowych. Autor podjął się w tym artykule charakterystyki uchwał tych synodów, w których jest najwięcej mowy na ten temat.

Opracowania na temat statutów synodalnych są różne, lecz jeszcze nie podjęto się tematu danin diecezjalnych. Autor pragnie wyjaśnić, jakie są to daniny i skąd się biorą. Nie ulega wątpliwości, że są to dobrowolne ofiary wiernych. Odpowiedzialność za parafię nie może zwalniać z troski o utrzymanie także instytucji diecezjalnych i ogólnokościelnych.

Wykorzystując metodę porównawczą, poszczególnych uchwał synodalnych, wzięto opracowania statutów poszczególnych diecezji, w których odbyły się synody. Materiał dotyczący podjętego tematu nie jest obszerny, lecz wystarczający by opisać podjęte zagadnienie.

Artykuł składa się z czterech punktów, w których został umieszczony materiał statutowy ukazujący poszczególne daniny diecezjalne. W pierwszym jest opisana kasa diecezjalna, w drugim ukazano fundusz biskupi, w trzecim fundusz kurii biskupiej a w czwartym fundusz Wyższego Seminarium Duchownego. Mam nadzieję, że artykuł pomoże przybliżyć rzeczywistość danin diecezjalnych, jakie one są i co w sobie skupiają i jakim celom służą.

I. Kasa ogólnodiecezjalna

Większość polskich synodów diecezjalnych określa w swoich statutach istnienie kasy diecezjalnej. Tworzona jest ona ze zbiórek na tacę w poszczególnych parafiach oraz osobistych datków duchownych na rzecz diecezji. Na ten cel przeznaczona jest taca z pierwszej niedzieli miesiąca. Wysokość zbiórki jest ustalana przez biskupa diecezjalnego po konsultacji z radą ds. ekonomicznych. Może być również być przekazywana taca z niedzieli w całości¹.

Wysokość stawki uzależniona jest od ilości wiernych w poszczególnych parafiach. Najczęściej małe parafie do tysiąca wiernych są zwolnione z tego obowiązku. Parafie do 3 tysięcy wiernych mają mniejszą stawkę a większe nieco większą. Synody nawet postulują by parafie do tysiąca wiernych, otrzymywały pomoc ze strony parafii większych i kasy diecezjalnej. Synody natomiast nie zwalniają poszczególnych parafii z ofiar na rzecz Seminarium Duchownego.

Kasa ogólnodiecezjalna ma zabezpieczać: fundusz biskupi, zwany „cathedraticum”, fundusz kurii biskupiej, fundusz archiwum diecezjalnego, fundusz muzeum diecezjalnego, fundusz pomocy kapłańskiej, fundusz „Caritas” i fundusz Seminarium Duchownego. W kasie ogólnodiecezjalnej synody widzą zabezpieczenie Instytutu teologicznego i Domu Księży Emerytów².

Wśród celów istnienia kasy ogólnodiecezjalnej, synody widzą – utrzymanie administracji diecezji. Nie ulega wątpliwości, że znaczna część funduszu z kasy diecezjalnej, przeznaczona jest na wynagrodzenie i utrzymanie osób duchownych i świeckich, pracujących w centralnych instytucjach diecezji, jak: kuria, sąd biskupi i seminarium duchowne.

¹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, Wrocław 1991, s. 415.

² I Synod w Drohiczynie, Drohiczyna 1997, s. 170.

Oprócz tacy z pierwszej niedzieli miesiąca, synody poszczególne postanawiają zbieranie ofiar w inne uroczystości i święta. I tak w uroczystość Wniebowzięcia NMP jako „cathedraticum”. Do kasy diecezjalnej, w niektórych synodach postanawia się, by wpłacano połowę ofiar ze stypendiów Mszy św. binowanych, trynowanych i kwadrynowanych. Zaś z kolędy ustalono w niektórych diecezjach tzw. „dzieścićnę”. Mieliby wpłacać ją do kasy wszyscy duchowni, odbywający wizytę duszpasterską³.

II. Fundusz biskupi zwany „cathedraticum”

Fundusz „cathedraticum” należy do dyspozycji biskupa diecezjalnego. Może tym funduszem dysponować biskup w sposób wolny.

Na fundusz ten składają się dobrowolne ofiary wiernych, składane na tacę raz w roku z uroczystości czy święta, np. z Uroczystości Wniebowzięcia NMP. Do funduszu tego dołączone jedno stypendium mszalne od każdego kapłana kwartalnie. W wyłącznej gestii biskupa diecezjalnego są także ofiary za odprawione Msze św. binowane i trynowane⁴.

III. Fundusz kurii biskupiej

Fundusz kurii biskupiej jest podstawowym zabezpieczeniem centralnych instytucji kościelnych. Zabezpiecza on utrzymanie i ewentualne remonty obiektów i poszczególnych biur, płace dla etatowych pracowników kurii, koszty wyposażenia i funkcjonowania biura oraz inne koszty związane z posługą kurii w diecezji.

Na fundusz składała by się, jedna taca w ciągu roku z każdej parafii oraz wpłacane przez proboszcza co miesiąc 0,1 % stypendium mszalne, pomnożone przez ilość wiernych w parafii i opłaty kancelaryjne, czyli taksy naliczone przez kurię za poszczególne pisma i odpowiedzi, pobierane bezpośrednio od zainteresowanych. Sąd biskupi z funduszu kurii biskupiej miałby zabezpieczone pomieszczenia wraz z ich podstawowym wyposażeniem oraz wynagrodzenie dla dwóch pracowników. Zaś pozostałe wydatki związane z prowadzeniem spraw sądowych i funkcjonowaniem sądu, trybunał pokrywałby z własnych środków⁵.

³ I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Koszalin 1989. s. 107.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

IV. Fundusz Wyższego Seminarium Duchownego

Postanowienia wielu synodów, tworzą fundusz Wyższego Seminarium Duchownego, po to, by zabezpieczyć utrzymanie, konieczne remonty, ewentualną rozbudowę, wyposażenie sal, pokryć koszty utrzymania profesorów i alumnów. Niezbędne jest prowadzenie księgozbioru i obsługa administracyjno-gospodarcza.

Obok zbiorów pieniężnych, synody zachęcają utrzymanie zwyczajów zbierania w parafiach wiejskich płodów rolnych, szczególnie zboża, owoców i warzyw.

Synody podejmują różne formy wspierania funduszu seminaryjnego. Jedną z nich jest dokonywanie przez wiernych comiesięcznych wpłat na fundusz a także od parafii wpłata w wysokości 0,2% stypendium mszalnego, pomnożone przez ilość wiernych w parafii. Podstawowym zaś źródłem funduszu byłaby taca niedzielna zbierana dwa razy w roku (wiosną i jesienią).

Fundusz ów powiększał by swoją bazę przez comiesięczne wpłaty samych alumnów w wysokości ustalonej przez zarząd seminaryjny. Dla podkreślenia więzi duchowieństwa diecezjalnego z seminarium, synody ustalają od każdego kapłana pracującego w diecezji, jedno stypendium mszalne miesięcznie. Synody wyłączają od takiego obowiązku kapłanów na emeryturze i rencie chorobowej oraz pełniących społeczne zadania w diecezji. Jest także zachęta wobec kapłanów, by składali dobrowolne ofiary na rzecz seminarium.

Fundusz ten byłby pod zarządem ekonoma diecezjalnego, który przekazywał by prokuratorowi seminaryjnemu w miarę potrzeby po uzgodnieniu z rektorem. Wykorzystanie funduszu wymaga rozliczenia ekonoma seminaryjnego wobec rady ds. ekonomicznych.

Nie ulega wątpliwości, że obowiązek utrzymania seminarium spoczywa na kapłanach i wiernych. Wszyscy wierni danej diecezji powinni właściwie zabezpieczyć od strony materialnej, funkcjonowanie seminarium. Co do parafii prowadzonych przez osoby konsekrowane, należy podpisać stosowne umowy, by było jasne w jaki sposób te parafie świadczą pomoc wobec seminarium diecezjalnego.

W wielu diecezjach synody postanowiły by na seminarium każe parafia wpłacała ustaloną kwotę przez kurię biskupią⁶. Postanowienia synodalne wprowadzają również comiesięczne wpłaty z tacy niedzielnej oraz podatek od księży z „iura stolae” i np. jedna dziewiąta koleędzy. Synody nie zwalniają młodych kapłanów w pierwszych sześciu czy

⁶ Synod w Lubaczowie, Lubaczów 1990, s. 148.

siedmiu latach kapłaństwa z odpowiedzialności za seminarium, proponując dziesięć procent w tym okresie z rocznych dochodów⁷.

Synody diecezjalne w swoich uchwałach określają zobowiązania kapłanów i wiernych na fundusz seminaryjny. W wielu ten temat poruszany jest tylko ogólnie bez szczegółów⁸.

Zakończenie

Daniny diecezjalne opisane w tym artykule tylko częściowo wyjaśniają podjęte zagadnienie. Dają jednak pewne światło o jakie kwestie chodzi w podjętym temacie. Trudno jest realizować cele Kościoła bez wsparcia finansowego. Nie ulega wątpliwości, że dobrowolne ofiary wiernych są fundamentem tworzenia kasy ogólnodiecezjalnej.

Na bazie Kościoła powstają różne fundusze, bardzo dziś potrzebne by realizować dobrze podjętą misję ewangeliczną. Rodzą się coraz to nowe potrzeby, które wymagają funduszy by je realizować. W artykule zostały wskazane te podstawowe i niezbędne fundusze do koniecznej i sprawnej organizacji instytucji diecezjalnych, takich jak: kuria biskupia, sąd i seminarium duchowne.

Podjęty temat danin diecezjalnych otwiera drogę do dalszych rozważań o finansowych potrzebach i zadaniach w Kościele. Autor poruszył tylko sprawy funduszy diecezjalnych od strony prawnej, natomiast można jeszcze teologicznie i społecznie to zagadnienie opracować i wyjaśnić.

Przy toczącej się w naszej ojczyźnie dyskusji, jak w demokratycznym kraju po wejściu w struktury unii europejskiej, finansować instytucje Kościoła i jak utrzymać godziwie duchowieństwo. Nie można pominąć ważnej kwestii dobroczynności i zaradzeniu wyzwaniom obecnego czasu wobec potrzebujących.

⁷ IV Synod Diecezji Tarnowskiej, Tarnów 1986. s. 249.

⁸ II Synod Diecezji Sandomierskiej, Sandomierz 1999, s. 316.

TRIBUTI DIOCESANI ALLA LUCE DELLE APPROVAZIONI DEI SINODI POLACCHI NEGLI ANNI 1967-2000

RIASSUNTO

Tributi diocesani sono le libere offerte dei fedeli che servono ad assicurazione finanziaria dei bisogni della diocesi. Deposte in una cassa comune della diocesi assicurano la realizzazione dei programmi della Chiesa locale. Ad essi appartengono anche altri fondi: fondo vescovile, cosiddetto „cathedraticum”, fondo della curia vescovile, fondo del Seminario Maggiore. Brevemente, questi tributi diocesani servono alle persone ed istituzioni centrali ed uffici della diocesi. Le approvazioni dei singoli sinodi diocesani definiscono sudetti tributi e permettono sia in modo generale, sia in modo particolare definire obblighi del clero e dei laici rispetto Chiesa locale.